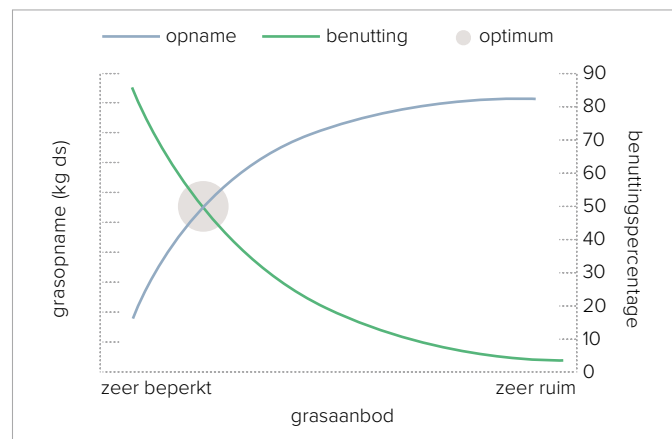

Nieuw Nederlands Weiden: compromis tussen grasopname, grasbenutting en arbeid

Met meer aandacht voor weidegang is er ook behoefte aan een simpel weidesysteem dat op veel bedrijven past. Zo kwamen Bert Philipsen en Frank Lenssinck – gestimuleerd door de Stichting Weidegang – op het idee van het Nieuw Nederlands Weiden. Melkveehouders en koeien weten daarmee iedere dag waar ze aan toe zijn. En maaien in dienst van weiden hoeft niet meer.

TEKST ALICE BOOIJ

Figuur 1 – De relatie tussen grasopname en het benuttingspercentage. Het Nieuw Nederlands Weiden zit in het optimum.

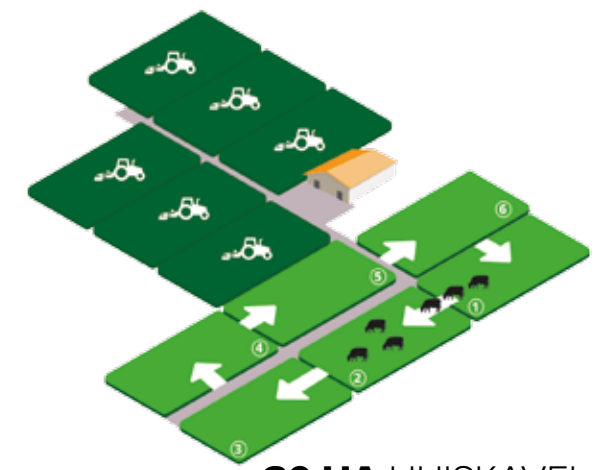

Voor veehouders die al actief met grashoogtemeter en feedwedge aan de slag zijn, zal het weidesysteem Nieuw Nederlands Weiden geen nieuwe inzichten opleveren. Maar voor heel veel andere melkveehouders die zoeken naar een makkelijk weidesysteem dat eigenlijk ‘niet fout’ kan gaan, wel. Het Nieuw Nederlands Weiden is een weidesysteem waarbij grasopname, grasbenutting en arbeid niet maximaal, maar optimaal zijn. ‘Een weidesysteem dat ook past bij robotmelkers, bedrijven met een kleine huiskavel en veestapels met een heel hoge productie’, geeft Bert Philipsen, onderzoeker bij WUR, aan. Samen met Frank Lenssinck, collega bij WUR en innovatiemanager bij het Veenweiden Innovatiecentrum (VIC), heeft hij de ‘wirwar’ aan verschillende weidesystemen ontleed en opnieuw opgebouwd naar het Nieuw Nederlands Weiden. ‘We signaleerden dat veel veehouders nog zoekende zijn naar een weidesysteem dat het beste bij hen past’, is de ervaring van Philipsen vanuit de praktijk. Lenssinck vult hem aan: ‘Veehou-

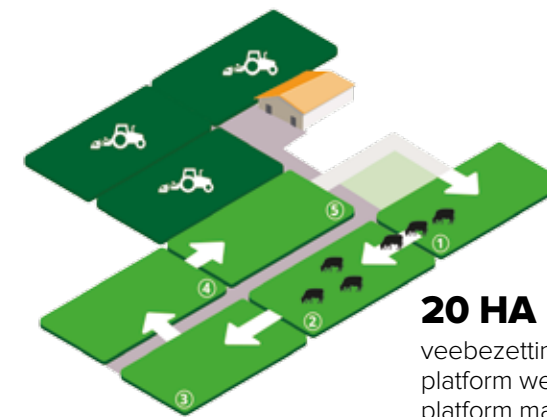
Standaard voorbeelden met 120 melkkoeien

60 HA HUISKAVEL
veebezetting (koe/ha) **2**
platform weiden **20 ha**
platform maaien **40 ha**

30 HA HUISKAVEL
veebezetting (koe/ha) **4**
platform weiden **15 ha**
platform maaien **15 ha**

20 HA HUISKAVEL
veebezetting (koe/ha) **6**
platform weiden **12,5 ha**
platform maaien **7,5 ha**

15 HA HUISKAVEL
veebezetting (koe/ha) **8**
platform weiden **10 ha**
platform maaien **5 ha**

ders willen graag een concreet beschreven systeem dat een handvat biedt in het weideseizoen.’

Weiden en maaien in één systeem

Na de aloude weidesystemen van beperkt en onbeperkt weiden hebben de afgelopen jaren al diverse andere systemen hun intrede gedaan op het melkveebedrijf, vaak geïnspireerd vanuit het buitenland. Denk aan stripgrazen en standweiden. Het

roterend standweiden is hier weer een variant op en ook de basis voor Nieuw Nederlands Weiden. Vanuit verschillende projecten, zoals Dynamisch Weiden, Amazing Grazing en Koe & Wij, blijkt dat veehouders een simpel systeem van weiden zoeken. Wekelijks ‘farmwalken’ en met een grashoogtemeter het land ingaan blijkt arbeidstechnisch lastig in te plannen. ‘Het duurt nog even voordat deze technieken geautomatiseerd en gedigitaliseerd zijn’, geeft Philipsen aan. Bovendien hoort

In drie stappen naar Nieuw Nederlands Weiden

1

Enmalig een perceelsindeling kiezen

2

Iedere 4/5/6 weken maai- en weideplatform kiezen

3

Dagelijks een nieuw perceel

het weidemanagement in het complete plaatje van graslandmanagement, dus niet alleen het weiden, maar ook het maaien moet verweven zijn in een goed weidesysteem. 'Bij het Nieuw Nederlands Weiden hoeft je niet meer te maaien in dienst van beweiding en bovendien hoeft je geen groeitrappen meer te maken', noemt Lenssinck als een opvallend verschil. 'We hebben met dit systeem een optimum gevonden tussen grasopname, grasbenutting en arbeid.'

Het doel is om zo veel mogelijk gras van de makkelijk te bereiken huiskavel als weidegras in de koeien te krijgen en om te zetten naar melk, verwoordt Philipsen. 'Nu gaat gemiddeld twee derde van de huiskavel in de kuil en een derde gaat als weidegras in de koeien. Dat zou eigenlijk andersom moeten zijn.' Die ruimte is er, verzekert hij. 'Veehouders laten potentie liggen. Meer weidegras met hoge eiwitgehalten in het voor- en najaar benutten betekent meer melk tegen een lagere kostprijs.'

'Niet denken, gewoon doen'

Bij het Nieuw Nederlands Weiden gaan de koeien elke dag in een nieuw perceel, zodat ze dagelijks vers gras hebben, geeft Philipsen aan, en hij benadrukt dat de grootte van de percelen gelijk moet zijn. 'Dat is een belangrijke voorwaarde voor succes. Deel de huiskavel in gelijke percelen in en zorg dat de infrastructuur met kavelpaden en waterbakken daarop aansluit.'

Afhankelijk van het aantal koeien per hectare huiskavel kunnen veehouders werken met platformen. Een platform wordt – met flexibele afrastering – opgedeeld in zes percelen om de koeien te weiden. 'Je begint met inscharen op een hoogte van maximaal twaalf centimeter. Je draait met de koeien de rondjes over het perceel. Consequent de volgende dag op het opeenvolgende genummerde perceel', legt Philipsen uit. 'Ga niet van perceel 1 naar perceel 3, omdat daar meer gras staat, hou de volgorde aan. Niet denken, gewoon doen.'

Het andere platform – afhankelijk van de veebezetting kunnen het er ook meer zijn – kunnen veehouders maaien. Na de eer-

ste snede wisselen de platformen, zodat het weideplatform doorgroeit tot een maaisnede en het maaiplatform dienst gaat doen voor de beweiding. 'Iedere vier, vijf of zes weken kunnen veehouders dan platformen maaien, samen met de veldkavels die ze altijd al maaien', licht Philipsen toe. 'Dat scheelt werk, omdat je niet steeds percelen hoeft te maaien om voor groeitrappen te zorgen. Bovendien maak je zo na vijf tot zes ronden weiden weer schoon gras.'

Sturen met bijvoeding

De bijvoeding in de stal is daarbij het 'stuur'. 'De grasopname is afhankelijk van de bijgroei. Bij een hogere graslengte voer je minder bij, bij een korte graslengte meer.' Daarmee is het Nieuw Nederlands Weiden ook minder afhankelijk van het weer. 'Bij een periode van droogte, zoals in 2017, voer je de koeien binnen en begin je weer echt te weiden als er weer gras staat. Groeitrappen hoeft je niet in te bouwen, je kunt zo weer starten.'

Voor het beste resultaat is het ook bij Nieuw Nederlands Weiden aan te raden om vroeg in het voorjaar te beginnen met weiden. 'Kuilgras maken of weidegras op laten vreten, maakt qua grasbenutting eigenlijk geen verschil', reageert Philipsen op veehouders die al het gras van de eerste snede het liefst willen benutten door het te kuilen. Bij vroeg weiden komen de koeien bovendien snel in het ritme van weidegang. 'Je begint met aangename temperaturen. Wanneer je na de eerste snede gaat weiden, kunnen de koeien meteen te maken krijgen met hittestress.' Hij hamert erop dat het niet om weidegang gaat, maar om weiden. 'Niet praten over weiden, maar doen. Eigenlijk is het gewoon een kwestie van koeien voeren. En in dit geval voer je ze buiten.' Voorwaarde is wel smakelijk gras. 'Dus de drijfmest gaat op de platformen die gemaaid worden en niet op de weidepercelen.'

Het Nieuw Nederlands Weiden is op alle fronten een compromis, geven Lenssinck en Philipsen aan. Met dit systeem halen veehouders niet de hoge benutting van stripgrazen (zie figuur 1),

maar wel weer meer grasbenutting dan bij standweiden. De opbrengst van het gras is niet zo hoog als bij maaien, maar wel hoger dan bij bijvoorbeeld 'kurzrasen', oftewel weiden bij een grashoogte van maximaal 5 centimeter. Wat arbeid betreft scoort het Nieuw Nederlands Weiden gemiddeld goed. 'Een veehouder weet elke dag hoe en waar je gaat weiden. Het maaien van de percelen voer je in één blok uit, dat scheelt werk.'

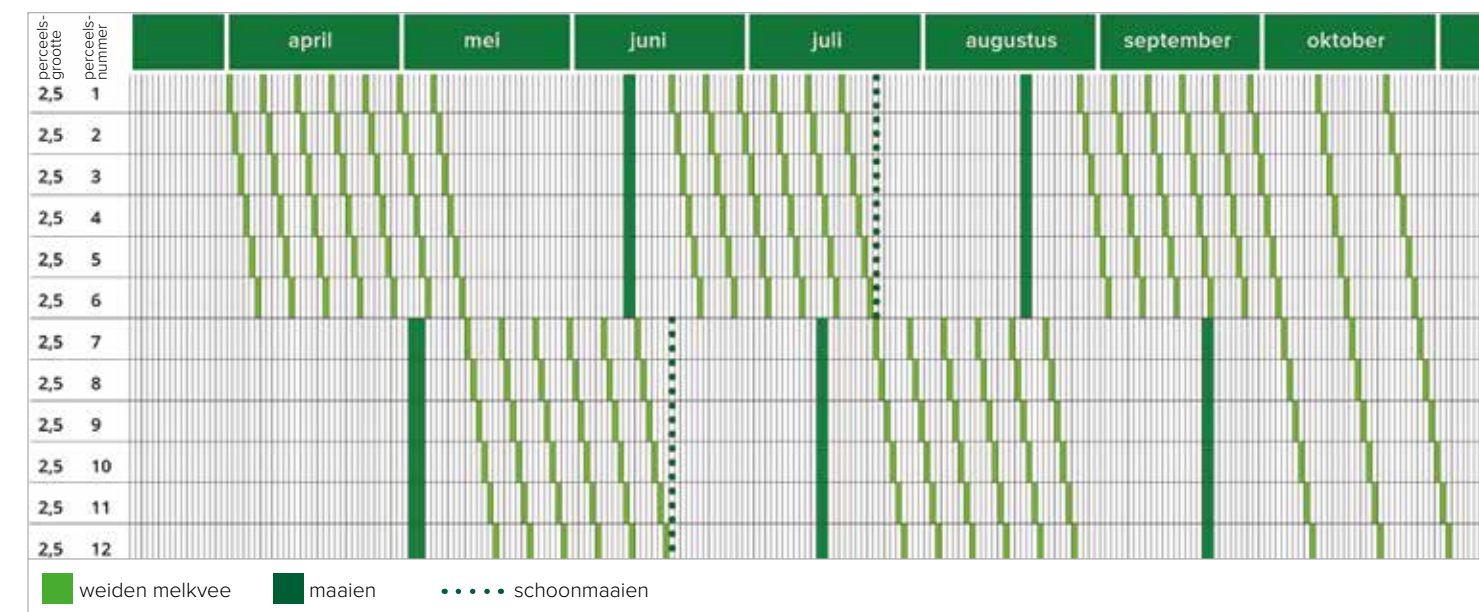
Demobedrijven

Om het Nieuw Nederlands Weiden in de praktijk te laten zien zullen er dit jaar zo'n zes demobedrijven in Nederland komen, geeft Philipsen aan. 'Daar kunnen veehouders het Nieuw Ne-

derlands weiden in de praktijk zien en ervaringen uitwisselen met andere veehouders en adviseurs.'

Alhoewel de naam doet vermoeden dat het een weidesysteem is voor Nederland, denken de onderzoekers dat er over de grens ook interesse is. 'De aandacht voor weidegang neemt op veel plaatsen in de wereld toe', weet Philipsen. 'Niet alleen in Europese landen zoals Duitsland, maar ook in Amerika en Zuid-Afrika.' Landen waarin onderzoek wordt omgezet naar handige tools voor weidende veehouders, zijn er alleen niet zoveel, voegt Lenssinck toe. 'Met het Nieuw Nederlands Weiden zetten we ons land ook weer op de kaart als serieuze kennisleverancier voor weiden.'

Nieuw Nederlands Weiden: 120 koeien, 30 hectare huiskavel

Figuur 2 – De graslandkalender bij het weiden van 120 koeien op 30 hectare huiskavel gesplitst in twee platformen die om de 4 tot 6 weken switchen

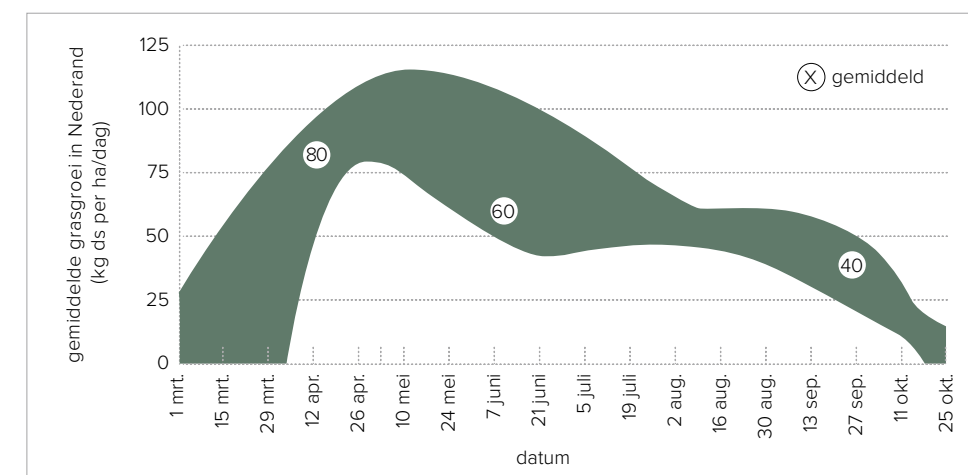
Hielke de Rooij: 'Elke dag hetzelfde is gemakkelijk voor de koe en voor de boer'

Weidegang kost bij Hanny en Hielke de Rooij uit Wadenoijen geen extra werk. 'We hebben de infrastructuur optimaal gemaakt.' Er loopt een verhard kalvelpad door het land, in elk stuk staan waterbakken met zonnepanelen en alle percelen hebben dezelfde grootte. 'Bovendien is elke dag hetzelfde, de koeien en de mensen weten waar ze aan toe zijn', geeft Hielke aan. De 160 melkkoeien hebben een huiskavel

van 23 hectare om te weiden. De afgelopen jaren zijn de melkveehouders overstapt van standweiden naar dagelijks omweiden oftewel roterend standweiden. Inmiddels past hun weidesysteem helemaal binnen het Nieuw Nederlands Weiden. 'Bij gewoon standweiden liep het de eerste drie dagen goed, daarna werd het minder en uiteindelijk daalde de productie en moesten we eiwit bijvoeren', herinnert Hielke zich. Met het dagelijks roteren blijven de koeien gretig, schommelt de bsk tussen 42 en 45, hoeven de veehouders in de zomermaanden geen eiwit bij te voeren en bovendien hanteren ze een simpel weidesysteem. 'We rouleren de koeien over vijf percelen van 4,5 hectare. Elke dag weer in een nieuw stuk, makkelijker kan het niet.' De perceelsgrootte hebben de melkveehouders vorig jaar geïnformeerd door het aanleggen van een 15 meter brede dam. 'Bij een

te groot stuk houd je te veel gras over, bij een te klein stuk heb je te weinig. Daarmee verstoor je het systeem.' Afgelopen jaar hebben ze de huiskavel tussen het weiden door ook nog twee keer schoongemaaid. 'Het liefst maaien we het dan mee met de veldkavels die we gebruiken voor de voederwinning', geeft Hielke aan. Drie dagen na het maaien gaan de koeien er alweer in. 'We voeren ze dan tijdelijk wat meer gras bij in de stal, het rouleren van de percelen houden we ook dan vol.' De veehouders gaan het liefst met de koeien al rond half maart naar buiten. 'We beginnen vroeg en gaan ook zo lang mogelijk door met weiden', aldus Hielke, die aangeeft dat het weiden hen in de genen zit. 'Met zo'n groot koppel op een kleine huiskavel moet je het wat infrastructuur betreft wel goed organiseren. Dan heb je er het minste werk van en het meeste rendement.'

Figuur 3 – De gemiddelde grasgroei gedurende het seizoen voorzien van gemiddelden

grasgroei kg ds per dag/ha	30	40	50	60	70	80	90	100
kg ds beschikbaar/weidedag	450	600	750	900	1.050	1.200	1.350	1.500
opname gras kg ds/koe/dag	3,8	5,0	6,3	7,5	8,8	10,0	11,3	12,5
bijvoeding ruwvoer kg ds	11,3	10,0	8,8	7,5	6,3	5,0	3,8	2,5

Tabel 1 – De opname van weidegras en bijvoeding bij een diverse gemiddelde grasgroei per dag

De kunst bij het Nieuw Nederlands Weiden is zo veel mogelijk gras van de huiskavel benutten als weidegras. Bij dit voorbeeldbedrijf met 120 koeien hoort een totale huiskavel van 30 hectare (zie pagina 15). Deze huiskavel wordt gesplitst in twee platformen: één voor weiden en één voor maaien. Bij het weideplatform zijn zes percelen van 2,5 hectare beschikbaar. De koeien gaan elke dag in een nieuw perceel, op dag 7 starten ze weer in perceel 1. Het maaiplatform wordt gemaaid. Na de eerste snede wisselt het weide- en het maaiplatform, zodat de koeien weer 'verse' weilanden ter beschikking hebben. Het weideperceel kan – na eventueel schoonmaaien en afvoeren van het restgras – uitgroeien tot een maaisnede. In de graslandkalender (figuur 2) is een ideaal seizoen weergegeven, waarbij in het najaar alle percelen geweid worden om zo het eiwitrijke najaarsgras optimaal te benutten. Uiteindelijk zal de grasopname afhangen van de grasgroei, de veehouder stuurt in de stal bij met de hoeveelheid bijvoeding.